

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

J.M.G. Le Clézio'nun La Quarantaine Adlı Romanında Kuşatılmışlık ve Sınırlar Ötesinde Sınırsızlık Arayışı*

The search for boundlessness beyond borders and confinement in J. M. G. Le Clézio's The Quarantin

Şevket Kadioğlu**

Abstract: The novel *La Quarantaine/The Quarantine* that J. M. G. Le Clézio wrote in 1995, tells us a story of Jacques and Léon brothers turning back to Mauritius Island, hometown of their ancestry. In a harbour that ship stopped over for a break, they are diagnosed for a fatal disease. Their ship is not allowed to approach the island and the patients are quarantined on another island. In the area which has been already occupied by imperialist European countries, we witness that the boundaries that become evident with colonialism becoming sharper with the phenomenon of quarantine (the island is located off the Indian Ocean). In the island where the quarantine which metaphorically symbolizes the border between the two brothers draws borders, there are already borders between Europeans travellers and people working in the fields of sugar cane and the natives thus borders in the borders are formed. In this work, we are trying to draw attention, in the context of the border violation by the younger brother, Leon, to the fact that the borders drawn by human hands cannot hinder, even in an environment of confinement and encirclement, the pursuit of universal emotions common to all. In this context, we are questioning the facts such as the boundaries between people, race, and religion and so on and discuss them through the concepts of othering, exploitation and colonialism. We are discussing also the boundaries between life/death and culture/ nature in a deeper texture by pointing on to the nature-compatible lives of primitive societies. Eventually, after the quarantine has been lifted, we are trying to point out that love, which is the most effective force in Léon's decision of not boarding the ship that came to take the Europeans to Maurice Island. We are emphasizing that love, which is an effective factor in creating borders between Leon and the Europeans of which he is a part, on the one hand, removes the borders and on the other hand sets them.

Structured Abstract: From the beginning until today, the struggle of human being with their congeners has always been the struggle to establish borders and to cross the borders imposed to him. In a sense, this struggle has formed the basis of the relationship that man has established with his congener. Because if one of the main components of the existence of a man is the existence of someone else, his relationship with the others is based both on the rapprochement of him to the other one, establishment of sympathy towards the other one and putting a distance in between. To establish borders in the individual plan could appear in

* Bu makale 20-21-22 Kasım 2019 tarihlerine Erciyes Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nin ortaklaşa düzenledikleri 6. Uluslararası Batı Kültürü ve Edebiyatları Araştırmaları Sempozyumunda sunulan aynı başlıklı bildiriden hareketle hazırlanmıştır.

** Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi-Fen Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü
Associate Prof. Dr. Pamukkale University, Faculty of Science and Letters, Department of French Language and Literature

ORCID 0000-0002-3040-6250

kadioglu_s@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Kadioğlu, Ş. (2020). J.M.G. Le Clézio'nun La Quarantaine adlı romanında kuşatılmışlık ve sınırlar ötesinde sınırsızlık arayışı, *Turkish Studies - Language*, 15(3), 1293-1303.
<https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.43281>

Received/Geliş: 01 May/Mayıs 2020

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 September/Eylül 2020

CC BY-NC 4.0

different ways and could be decisive in bilateral relations. The broader the established borders are, the more the consequences may vary and the society and people may dissociate.

At the social level, we constant that the geography, the constraints which become obvious in the spatial structuring of the villages, cities and districts determine the establishment of the social borders. The borders between villages and cities, in cities the borders between houses and the borders between rich and poor neighbourhoods also appear as the founders of borders in the social field. Intertwined with the imposition of borders in the individual and social spheres, othering constitutes a constitutive structure. With this aspect, it can produce inhuman results, but the results caused at the global level could be more tragic. The fact that Europe, which follows a policy of imperialism without borders, draws borders in a Eurocentric perspective and that it creates a perfect “another” from all the geographies that it exploits and that it defines them with the discourses created according to its fantasies, its dreams and its interests have a great influence in the formation of the capitalist order of exploitation.

In the novel entitled *The Quarantine* written by J.M.G. Le Clézio, we witness that the colony, colonialism and exploitation are highlighted in the fact of quarantine which fuels the encirclement and the despair. The island where the passengers were quarantined due to a diagnosis of fatal disease on the ship which departed to take the two brothers named Jacques and Léon to the islands of Mauritius, the homeland of their ancestor, is an island previously colonized by Europeans. In the area which has been already occupied by the colonialist Europeans, we witness that the borders that become evident with colonialism getting sharper with the phenomenon of quarantine. Quarantine which sets borders metaphorically symbolizes the border between the two brothers. There are already borders between Europeans travellers and people working in the fields of sugar cane and the natives. Thus borders in the borders are formed.

In the novel, the “quarantine phenomenon” which touches the sensitive points of humanity through the border image and through the fact of encirclement makes, implicitly or explicitly, the diagnosis of the different borders. For better exploitation, specific borders, mental borders, intellectual borders and emotional borders are coded in the quarantine which represents the spatial border separating the colonizer and the colonized. Beyond being just an ordinary island, the quarantine island is like a small model of a colonized world. This island is like a place of application where the relationship between the colonized and the colonizer without essentially changing is manifested on a small scale. On the other hand, the island clearly reveals how ossified and insurmountable the borders are in the mind of the West. These borders find the most concrete expression in the relationship between the colonialist and the colonial, as Aimé Césaire underlined very strikingly. According to Césaire: ““Between colonizer and colonized there is room only for forced labour, intimidation, pressure, the police, taxation, theft, rape, compulsory crops, contempt, mistrust, arrogance, self-complacency, swinishness, brainless elites, degraded masses. No human contact, but relations of domination and submission which turn the colonizing man into a class-room monitor, an army sergeant, a prison guard, a slave driver, and the indigenous man into an instrument of production.” These borders in the mentality of the white man can be passed from generation to generation as if they were genetically coded. The typical colonial behaviour is that the colonialist overworks the inhabitants whom he enslaves in useless jobs. At the borders of his mind, the white man degrades the power of the colonized only to muscular power. The Clézio clearly demonstrates this in the relationship between the natives of the island, the labourers working in the sugar cane fields and the leaders of the island. The fact that mental borders exist not only in the minds of the chiefs, but also in that of the main characters in the novel, in Leon's older brother's mind, in Jacques's mind and in his sister-in-law Suzanne's mind and this reveals the hereditary dimension of the western colonial attitude, and Le Clézio particularly underlines it in the novel.

On the other hand, we testify that Le Clézio also discusses the border between death and life through the phenomenon of quarantine. The fact that death has become an ordinary phenomenon of everyday life in the quarantined environment, and the wisdom and impassive approach of the natives to death blur the line between life and death, or rather legitimize the place of death in the balance of life. On the other hand, Le Clézio also questions the border between nature and culture through the lifestyle of the natives and the colonialists and draws attention to the influence of the lifestyle of the natives in Leon's decision, decision to stay on the island.

The *Quarantine* by Le Clézio can be read as a text where the borders are coded with all its aspects. The success of Le Clézio, weaving the borders into his novel in such a systematic combination, is undoubtedly related to his ability to place the borders in the context of colonialism on the social, political and

historical plane, with his real, metaphorical and imaginary resonances. Le Clézio's humanitarian perspective has a large part in this success because he adopts an approach beyond the Eurocentric perspective while perceiving the world, questioning life, focusing on social problems. Throughout this work, we try to emphasize this humanitarian perspective of the author as well. As he sees European civilization as a dirty and bloody civilization, the author places Western civilization and the criticism of it at the centre of the novel. The author questions all borders through the main character, Leon, who rejects all affiliations and redefines himself according to his free will, and thus, he indicates that it is possible to obtain real freedom through the search for borderlessness in encirclement by getting rid of the charges, the passions and the ambitions linked to the world.

Keywords: The French Literature, Le Clézio, The Quarantaine, border, colonialism, exploitation.

Öz: J.M.G. Le Clézio'nun 1995 yılında yazdığı La Quarantaine/Karantina adlı romanı Jacques ve Léon adlı kardeşlerin atalarının ülkesi olan Maurice adasına dönüş öyküsünü anlatır. Mola verilen bir limanda bulaşan öldürücü bir salgın hastalık tanısı üzerine, geminin varış yeri olan Maurice adasına yanaşmasına izin verilmez ve yolcular bir başka adada karantina altına alınırlar. Zaten sömürgeci Avrupa ülkelerince işgal edilen bölgede (ada Hint okyanusu açıklarında bulunmaktadır) sömürgecilikle belirginleşen sınırların karantina olgusuyla birlikte keskinleştiğine tanık oluruz. Metaforik olarak da iki kardeş arasındaki sınırı simgeleyen karantinanın sınırlar çizdiği Ada'da, Avrupalı yolcular ile şeker kamışı tarlalarında çalıştırılan yerli işçiler ve adanın yerlileri arasında da kesin sınırlar konulmuş böylece sınır içinde sınır oluşturulmuştur. Bu çalışmada, bu iç içe geçmiş sıkışmışlık ve sınırların oluşturduğu kuşatılmışlık ortamında sınırsızlık özlemi içindeki küçük kardeş Léon'un sınırları ihlal etmeye yönelik başkaldırısı çerçevesinde, insan eliyle çizilmiş sınırların, her insanda ortak olan evrensel duyguların peşinde koşulmasına engel olamayacağına dikkat çekmeye çalışacağız ve bu bağlamda, insanlar arasında sınırlar koyan, ırk, din, etnik kimlik...v.b. olgularını sorgulayarak bunları, ötekilik, ötekileştirme, sömürü, sömürgecilik kavramları üzerinden tartışmaya açacağız. İlkel toplum ve uygar toplum karşıtlığının oluşturduğu sınırları da sorgulayacağımız bu çalışmada ilkel toplumların doğa ile uyumlu yaşamlarına dikkat çekerek, daha derin dokuda yaşam/ölüm kültür/ doğa arasındaki sınırları da tartışacağız. Sonuçta, karantinanın kalkmasından sonra, Avrupalıları Maurice adasına götürmek için gelen gemiye binmeyip adada kalarak sömürgeci Avrupalılarla arasında sınırlar koyan ve kendisini bir yerli gibi hissettiğini vurgulayan Léon'un bu kararı almasındaki en etkili güç olan aşkın sınırları kaldırırken bir yandan da sınırlar koyduğuna dikkat çekmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Le Clézio, Karantina, sınır, sömürü, sömürgecilik.

Giriş

Başlangıcından günümüze kadar insanın türdeşi ile olan mücadelesi hep sınırlar koyma ve kendine dayatılmış sınırları aşma mücadelesi olmuştur. Bu mücadele bir anlamda insanın türdeşi ile kurduğu ilişkinin de temelini oluşturmuştur. Zira İnsanın var olabilmesinin temel bileşenlerinden biri başkasının varlığı ise, başkası ile olan ilişkisi hem ona yakınlaşma, duygudaşlık kurma hem de onunla arasında mesafe koymaya dayanır. Kişi, başkasına yakınlaşmakla kendini olumlama, bir topluluğa, bir gruba ait olmak isteme, arkadaşlık ya da yakınlık üzerinden kurulan duygu paylaşımı-duygunun her türü, buna sevinç, keder, korku, kaygı da dahil- güven ve sevgi arayışı gibi duygularla hareket eder. Onunla arasında mesafe koyarken de yine kendisini «başkalığı » içinde var etme, güvenlik arayışı, rahatsız edilme endişesi, nezaket arzusu, yalnızlık isteği, kendine özel bir alan açma, mahremiyet talebi etkisinde davranabilir. Başkasının davranışına tepki, nefret duygusunu yansıtma, düşmanlık, korku, çekingenlik, sosyal fobi gibi etkenler veya bütün bunlardan farklı olarak bencillik, kibir, megaloman karakter yapısı gibi ruh durumları da mesafe koymanın nedeni olabilir. Ama bütün bu düşüncülerin ötesinde türdeşine yakınlaşma yaşamla kurduğu pozitif ilişkinin göstergesi olurken, türdeşinden uzaklaşma, yaşamla kurulan negatif ilişkiye işaret edebilir. Türdeşle kurulan yakınlık Freud'un öne sürdüğü gibi yaşama tutkusuna işaret ederken, benzerimizle aramıza koyduğumuz uzaklık yaşama korkusunun, ölüm tutkusunun

bir belirtisi olabilir. Ya da en yalın anlatımıyla yakınlaşmak ve uzaklaşmak, sınır koymak, dostluk ve düşmanlık duygularıyla eşleşebilir.

Bireysel düzlemde sınır koymak çok farklı bürümünlerle ortaya çıkabilir. Örneğin kapı kapatmak bir sınır koyma biçimidir. Selam vermemek, konuşmamak, sorulan soruya yanıt vermemek sınır koymanın bir başka anlatımıdır. Konuşmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda göz teması kurmama, yine konuşurken ses tonuna verilen ayar, beden dilimiz, jestlerimiz, mimiklerimiz, kullandığımız sözcükler ve söylem biçimimiz karşımızdaki ile aramıza sınır çektiğimizin bir göstergesi olabilir. Bu yazının ilk tümcesinin de dile getirdiği gibi sınırlar koyma ve bu sınırları kaldırma çabası insanın bireysel ilişkilerinde de büyük oranda belirleyici olmaktadır. Dilimize yerleşmiş olan “haddini bil” uyarısı bunu seçik bir biçimde ortaya koymakta ve sınır koymanın insan doğasına içkin özelliğini tanıtlamaktadır. Haddini bilmek, sınırı aşmamak ikili insan ilişkilerinde saygıyı, birbirinin alanına girmemeyi gözetken ölçülü bir yakınlığa çağrı yapsa da tehditkâr içeriği ile sınır koymanın ötesinde toplumsal bir habitusu yansıtması bakımından ilginç görünmektedir. Konuyu toplumsal düzleme taşıdığımızda, coğrafyanın, yerleşim birimlerinin uzamsal yapılanmasında belirginleşen sınırlamaların, toplumsal sınırların oluşmasını da belirlediğine tanık oluruz. Köyler, kasabalar, kentler arasındaki sınırlar, yerleşim bölgelerinde evler, sınıfsal çerçevede yoksul mahalleler ve zengin mahalleler arasındaki sınırlar toplumsal alandaki sınırların da yapılandırıcıları olarak ortaya çıkar ve yaşam pratiğinin birçok alanında etkili olur ve performatif yapısıyla kendiliğinden olduğu iddia edilen sınırları da kemikleştiren bir işlev üstlenir. Bu bağlamda özel alan- kamusal alan sınırı özellikle geleneksel toplumlarda kadın ve erkek arasındaki sınırı da toplumsal bir sinir noktasına dönüştüren oldukça hassas bir sınır bölgesini oluşturur.

Doğal ve kendiliğinden olduğu öne sürülerek, üzerinde tartışmaktan kaçınılan kadın ve erkek arasındaki sınırın, toplumsal yapılandırma ile güçlendirilmiş biçimiyle hala aşılması zor bir sınır olduğu güncel tanıklıklardan ortaya çıkan bir gerçektir. Son yıllarda turmanışa geçen kadın cinayetleri sözü konusu sınırın mayınlarla kaplı olduğunu gösteren en acılı kanıttır. Toplumsal düzlemde kadın erkek arasına çekilen sınır dışında, toplumsal bir barışın sağlanmasını güçleştiren başka sınırlar da çekilmektedir. Çoğu farklı aidiyetlerden yola çıkılarak oluşturulan bu sınırların en ayırtıcılarından biri etnik ve dinsel sınır olmakla birlikte aynı etnik kökene sahip gruplar arasındaki dinsel inanış farklılığından kaynaklanan ayırtıcıların doğurduğu sonuçlar daha sancılı olabilmektedir. Farklı etnik kökenden gelme insanların oluşturduğu topluluklarda, dil de çoğu zaman etkili bir sınır koyma aracına dönüşebilmektedir. Dil bir yandan kültürel anlamda sınırlar çizerken diğer yandan, birçok etnik gruptan oluşmuş toplumlarda bir grubun dilinin resmi olarak diğerlerininkinden üstün tutulması kaçınılmaz olarak ikinci plana atılan dili konuşanlarla üstün tutulan dili konuşanlar arasına çok katmanlı sınırlar koyabilmektedir. Zira dil engeli kültürel aktarımı da kesintiye uğratar ve kültürel bellekle arasına da sınır çeker. Dilin epistemolojik bağlamda bilgi üretiminde temel bir işleve sahip oluşu onu günlük kullanımında sınırlar çizen gücünün ötesine taşır. İktidarı bilgi ve gerçeklik söylemi ile bağıntılı olarak ele alan Foucault’cu yaklaşımla dilin temel üretim biçimlerinden biri olan ve bu dilin belli bir amaca yönelik kullandığı bütün bir bölge ya da alanı kuşatan söylem, bilginin sistematik bir güç olarak kullanılmasına olanak tanır. Böylece güç zorunlu olarak gerçek olması gerekmeyen ama gerçek etkisi ya da yanılması yaratan söylemlere dayanır ve bunlarla pekiştirilir. Etkililiğini söylemden alan iktidar yine bu söylemle üretilen bilgi tarafından desteklenince de gücünü alt edilemez boyutlara taşır. İşte Batı, Doğu ile arasındaki kesin sınırı öncelikle bu dille yarattığı söylemin gücüyle çizer ve Edward Said’de bu durumu şu tümcelerle dile getirir: “*Şarkiyatçılık bir söylem olarak incelenmedikçe, Aydınlanma sonrasında Avrupa kültürünün Şark’ı siyasal, sosyolojik, askeri, ideolojik, bilimsel imgesel olarak çekip çevirebilmesini- hatta üretebilmesini- sağlayan o müthiş sistemli disiplinin anlaşılması olanaksızdır.*” (Said, 2013:13)

Batı'nın Sınır Dayatması ve Doğu Algısı:

Avrupa'nın Avrupa dışı coğrafyalara teması ile başlayan daha sonra sömürgecilik hareketiyle hızlanan ötekileştirme pratikleri çerçevesinde, Avrupa az önce de vurguladığımız gibi Avrupa merkezci bir bakış açısıyla sömürdüğü bütün coğrafyalardan koskoca bir öteki yarattı ve bu coğrafyaları kendi çıkarına, fantezisine, hayal gücüne göre kurguladığı söylemler üzerinden tanımladı. Bu toprakları sömürerek elde ettiği ekonomik güce, bu yolla ulaştığı bilgiyi de katarak sömürgecilik sonrası dönemde bile, bu toprakların ekonomilerini kendine bağımlı hale getirerek sömürmeyi sürdürdü. Doğu ya da sömürülen topraklar hiçbir zaman kendi gerçeklikleri içinde nesnel bir bakışla tanımlanamadılar; Batı'nın hırslarına, açgözlülüğüne, düşlemlerine ve imgelemine uygun düşecek biçimde yeniden üretilerek, Batı'nın Doğusu biçiminde kurgulandılar. Hemen hemen hepsi bir zamanlar sömürge durumundaki ülkelerden olan Edward Said, Aimé Césaire, Frantz Fanon, Gayatri Spivak, Homi Bahabba v.b. oryantalistlerle, kimi Avrupalı düşünür ve aydınların Batı'nın söylemine karşı çıkan ve Doğu'yu nesnel gerçekliği içinde değerlendirmeyi amaçlayan çalışma ve girişimlerine karşın Batı'nın söyleminin yapılandığı Doğu'nun Doğululuğu kemikleşmiş yapısını hala korumaktadır. Batı'nın şark algısının en ateşli muhalifi olan Edward Said'in doğulunun doğululaştırılmaya boyun eğmesi ile ilgili tespiti bu algıyı yıkmanın zorluğuna da işaret eder : “*Şark, sırf sıradan on dokuzuncu yüzyıl Avrupalısının varsaydığı tüm o basmakalıp biçimleriyle “Şarklılığı keşfedildiği için değil, Şark’ın Şarklı kılınabilmesi-yani Şarklı kılınmışlığa boyun eğmesi için de Şarkılaştırıldı.”*”(Said, 2013: 15)

Edward Said'in söz ettiği Batı'nın imgelemindeki Şarklının bir şarklı için belki de en onur kırıcı yanı “*Şark ile cinsellik arasında kurulan tekdüze bağlantı*” (Said, 2013: 200) ise de “*şarkın sadece bereketi değil, aynı zamanda cinsel vaadi (ve tehdidi), usanmaz şehveti, sınırsız arzuyu*” (Said, 2013: 200) çağrıştırması Batı ile Doğu arasındaki ilişkinin kadın erkek cinselliği üzerinden temsil edilerek Şark'ın direnen kadın Batı'nın ise eninde sonunda emeline ulaşan erkek olarak kavramsallaştırılması daha da onur kırıcıdır. Sadece sömüren sömürülen ya da tutsak köle ilişkisini cinsellik metaforu ile yansıttığı için değil, aynı zamanda, Şarkı tecavüze uğrayan kadın imgesinde bir arzu nesnesi olarak gören eril bir bakış açısını yansıttığı için de:

“Ortadoğu ile Batı arasındaki ilişki cinsel bir ilişki olarak tanımlanıyor aslında.(...) Ortadoğu her bakirenin yapacağı gibi direnç gösterir, ama eril araştırmacı” görevin külfetine” rağmen, Gordion düğümünü açarak, düğüme nüfuz eden ödülü kazanır. “Uyum” nazlı bakirenin fethedilmesinin semeresidir, kesinlikle eşitlerin ortak yaşamı değil” (Said, 2013: 323)

Bilindiği gibi, Batı (Amerika dahil) II. Dünya Savaşı'ndan sonra, sömürü yöntemini değiştirerek, sömürüsünü artık açıktan açığa değil sömürdüğü ülkelerin ekonomilerini kendi ekonomisine bağımlı kılarak ya da onları demokratikleştirme amacıyla olduklarını iddia ederek, örtülü bir biçimde gerçekleştirme amacına yönelmiştir. Yeni sömürgecilik adı verilen bu yeni sömürü yordamı ne yazık ki eski sömürgeciyi masumlaştırmamıştır. Kolonyalizm önüne getirilen “post” takısı kolonyalizmin ruhunu değiştirmemiştir. Tersine bir zamanlar sömürdükleri ülkelerden edindikleri zenginlik ve sermaye birikimi ile artık süper bir ekonomik güç haline geldikleri için de, kapitalist sistemin en acımasız yöntemleriyle sömürülerine devam etmiş ve kan emmekte daha usta hale gelmişlerdir. Jean Paul Sartre'ın Fanon'un *Yeryüzünün Lanetlileri* adlı kitabına yazdığı önsöz bu bakımdan çok çarpıcıdır. Sartre Şöyle diyor: “*Öncelikle şu beklenmedik manzarayla bir yüzleşelim: Hümanizmamızın striptizi: İşte çırılçıplak, güzel değil: Yalancı bir ideolojiden başka bir şey değil, yağmanın incelikli aklanması; yapmacık tavırları ve sevgisi, saldırgan eylemlerimize kefil oluyor* (Sartre, 2014: 33)

En iyimser ve safça düşüncelerle Batı'nın üçüncü dünya ülkeleri ile, Doğu ile ilgili bakış açısını değiştirmiş olduğunu, Doğu'yu kendi imgelemine göre biçimlendirmekten, onu kalıplarla yargılamaktan artık vaz geçtiğini düşünsek, sömürgecilik sonrası oluşan çok kültürlülük ortamında, bir arada yaşamak zorunda olan grupların yaşayabileceği hoşgörü ortamının kurulması çabalarının samimi ve ciddi bir biçimde hayata geçirilmiş olduğunu varsaysak bile, hoş görülen tarafın her defasında doğu ya da Batının ötekileştirdiği ya da diğer üçüncü dünya ülkelerini temsil eden taraf olması ötekileştirmeyle oluşturulan sınırların hiçbir zaman ortadan kalkmayacağını gösterir. Oysa Levent Köker'in, Charles Taylor'un *Çokkültürcülük* adlı kitabına yazdığı önsözde Taylor'un da çoğulculuk anlayışını dile getirirken vurguladığı üzere, “eşitliğe değil, bir kültürün üstünlüğüne dayalı hiyerarşik yaklaşımı bünyesinde taşıyan hoşgörü (tolérance) anlayışına karşı Taylor, kültürel kimliklerin eşdeğer saygı esasına göre değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmektedir.” (Köker, 1996: 12)

Karantina'da Sınır Olgusu

Ataları eski bir Fransız sömürgesiye İngiltere'nin eline geçen Maurice adasından gelerek Fransa'ya yerleşen Le Clézio, Fransa'da doğmuş olmasına karşın her zaman çift kökenli kimliğinin bilincinde olmuş ama metropol sömürge arasında yaşadığı ikilemde yüreğinin ibresi her zaman sömürge tarafını göstermiştir. İkinci eşinin Hz. Muhammed'in soyundan gelmesi dolayısıyla da İslam dünyasına karşı bir sempati besleyen, üçüncü dünya ülkelerine ayrı bir duygudaşlıkla yaklaşan, kayıp uygarlıklara duyduğu ilgi nedeniyle sınırları sorgulayan bir aydın duruşu sergileyen, dünyanın ötekileştirilmiş ülkelerine karşı da farklı bir sevgi ve merhamet besleyen Le Clézio, Doğu'yu ve Üçüncü Dünya'yı Batı'nın söylemlerinin uzağında, Avrupa merkezliği reddeden yeni bir etikle, beyinlerdeki sınırları değiştirmeyi değilse bile, sarsmayı, istikrarsızlaştırmayı amaçlayan dikkat çekici yazarlardan biridir. Avrupa merkezliğini reddederken Amerika dahil, Batı uygarlığının üzerine kurulu olduğu grekoromen kültürü de tartışmaya açan Le Clézio, modern dünyanın modalitelerini sorgular, Batı'nın kendisi ile Doğu ve üçüncü dünya ülkeleri arasında, içerisi ile dışarı arasında, insanla doğa arasında-doğanın egemenlik altına alınması gereken bir karşı güç olduğu düşüncesi batı kaynaklıdır-, biçimle içerik arasında, yürekle akıl arasında koyduğu sınırları tartışmaya açar, bu sınırları esnetmeye çalışır.

Yazarın, *Karantina* adlı romanı da tam da bu sınırlar bağlamında anlam kazanır. Burada romanın çok kısa bir özetini yapmak gerekir. Jacques ve Léon eski bir Fransız sömürgesi olan Maurice Adası'nda doğmuş iki kardeştir. Babalarının iflası üzerine sömürge adasından ayrılıp Fransa'ya yerleşirler. Anne ve babalarının ölümünden sonra Jacques ve Léon sürekli düşünür kurdukları bu “kayıp cennet”e gitmek için Fransa'dan gemiye binerler. Yanlarında Jacques'ın eşi Suzanne da bulunmaktadır. Léon'dan on yaş büyük olan tıp doktoru Jacques'ın amacı orada kalan amcası ile anlaşarak, çocukluğunun geçtiği aile evini ve topraklarını geri alıp rahat bir yaşama kavuşmak, hemşire olan Suzanne'ın amacı yoksul hastaların yardımına koşarak Florence Nightingale idealini sömürge topraklarında gerçekleştirmektir. Kayıp cennete kavuşmanın heyecanı içinde olan Küçük kardeş Léon ise, ileriye dönük bir amacı olmamasına karşın, Avrasyalı olan annesinin yaşadığı toprakları ziyaret etmek istemektedir. Zanzibar'da bir mola sırasında bulaştığı düşünülen öldürücü bir hastalık dolayısıyla sömürge yönetimi, geminin varış yerleri olan adaya yanaşmasına izin vermez ve bir başka adada karantinaya alınırlar. Kırk günü aşkın zorlu bir karantina deneyiminin ardında bir gemi diğer Avrupalılarla birlikte onları almaya geldiğinde Jacques ve karısı gemiye binerler ama Léon annesi gibi yarı Avrupalı yarı yerli olan genç bir adalı kızdan yana tercihini kullanarak adada kalır ve bir daha da ondan haber alınmaz.

Adından da anladığımız gibi, karantina uygulaması ta en başından sınır koymanın, izole etmenin, yalıtmanın ta kendisidir ve sağlık gibi bir haklı gerekçeyle yapıldığında bile kuşatılmışlık duygusunu yaşatan, çaresizliği tüm yoğunluğuyla duyumsatan, tutsaklığı bütün boyutlarıyla dayatan, korkunun tüm yönsemeleriyle sağduyuyu ele geçirdiği, iç sıkıntısının bilinci körelttiği, bencilliğin tüm insansal duyguları sakatladığı, akıl tutulmasının yaşandığı yerin adıdır. Bu

özellikleriyle, karantina olgusu her şeyden önce uzamsal anlamda bir sınırlamaya işaret eder ama duygusal titreşimleri çok daha farklı sınırlamalara da ortam hazırlar. Bir sınırlama pratiğinin yarattığı bu uzam romanda başlı başına bir otonomi kazanır ve bütün karakterler adeta bu uzama boyun eğmek için silikleşirler. Çünkü bu uzam sıradan bir uzam değildir, doğal elementlerin (deniz, rüzgar, güneş, kum... vb.) günlük yaşam döngüsü içinde belirleyici bir yere sahip olduğu bir volkanik adadır. “*Şimdi rüzgâr ve taşın belirleyici olduğu bir dünyaya aitim, sadece acımasızca bakışlarıyla kuşların hareket ettiği kokusuz bir dünya. Denizin ve güneşin egemen olduğu bir dünya.*”¹ (Le Clézio, 1995: 385) Bu dünya aynı zamanda, tek düzeliğin, hastalığın, çaresizliğin iç sıkıntısının, ölümünün egemen olduğu bütün bunların çeşitli sınırlamalarla yoğun bir kuşatılmışlık duygusu yaşattığı bir dünyadır: “*Karantina binasının kara duvarları, güneşin ve denizin parıltısı, ölümle çevrili bir hapishane gibi, her şey bana intikamın kıvılcımını gönderiyor, içimde adanın volkanik kayalarından oluşmuş bir kalp taşıdığımı fark ettim.*” (Le Clézio, 1995: 216) Bu çaresizlik, umutsuzluk, bungsunluk, kuşatılmışlık atmosferi roman boyunca sık sık yinelenen, öldürücü, boğucu, uğursuz, yakıcı...v. b. nitelemelerle, volkanik adanın yakıcı güneşinin, nemli sıcak ikliminin, adanın volkanik kayalarının, rüzgarın, tozun oluşturduğu atmosferle koşutluk içinde yansıtılır: “*Günün sonunu uğursuzluk ve umutsuzluk noktaladı, boğucu saatlerden sonra kulübede ağır bir sessizlik hakim oldu.*” (Le Clézio, 1995: 96)

Romanda değişmeceli olarak belli bir sınır imgesi, kuşatılmışlık algısı üzerinden insanlığın sinir uçlarına da dokunan “karantina olgusu” aslında farklı sınırların da tanısını yapar örtük ya da açık olarak. Uzamsal sınırı somutlayan karantinanın içine, sömüreni ve sömürüleni ayrı ayrı yerlere koyan, sömürenin sömürüleni daha iyi sömürmek için koyduğu özgül sınırlar, zihinsel sınırlar, düşünsel sınırlar ve duygusal sınırlar kodlanmıştır. Daha karantinanın ilk gününden itibaren sömürgeciyi temsil eden bir Avrupalı'nın örgütlemesiyle adada Avrupalı yolcuların yerleştirildikleri bölge ile daha önce adaya gelmiş yerlilerin ve şeker kamışı tarlalarında çalıştırılan köylülerin kaldıkları bölge arasında bir sınır oluşturulmuş ve yerlilerin başlattıkları bir isyan girişimi gerekçesiyle de bu sınırdan giriş ve çıkışlar yasaklanmıştır: “*Sonunda bu akşamdan başlamak üzere, istisnai durumlar dışında, ada sakinlerinin hareketini kısıtlamak ve salgının yayılma riskini önlemek amacıyla adanın doğu tarafı ile batı tarafı arasında bir sınır oluşturuldu.*” (Le Clézio; 1996: 141) Yasaklamanın nedeni salgın hastalığın bulaşma riskini azaltmak gibi görünse de asıl neden, söz konusu karantinadan otuz yıl kadar önce yine yerlileri salgın bir hastalığın yayılmasını önlemek bahanesiyle bu adaya bırakarak onlara yiyecek ve içecek vermeyen, kaderlerine ve ölüme terk eden sömürge yönetiminin olası bir isyandan korkarak yerlileri ve köylüleri izole etmek istemesidir. Kendi canını ve güvenliğini garanti altına almak istediği için yerli ve Avrupalılar arasına sınır çeken Julius Vêran adlı karakterin şu tümceleri sömürgeci Avrupa'nın zihniyetini seçik bir biçimde gösterir. “*Bir düzen tesis etmek zorundayız. Oldukça kritik koşullar içindeyiz. Sadece kendimize güvenebiliriz.*” (Le Clézio, 1995: 96) Karantina adası basit bir ada olmanın ötesinde, Matsui'nin (2004: 106) Bruno Thibault'yu referans göstererek belirttiği gibi sömürgeleştirilmiş bir dünyanın küçük bir modeli gibidir. Sömürülen sömürülen ilişkisinin özü bakımından değişmeden küçük ölçekte yaşandığı simgesel bir uygulama alanıdır. Bu alanda karantina koşullarında bile Avrupalılara görece daha iyi bir yaşam ortamı oluşturulmaya özen gösterilirken yerliler ve köylüler ihmal edilmekte ve yine kendi kaderlerine bırakılmaktadırlar. Geçmişten gelen ve Avrupa'nın sömürge uygulamalarından kaynaklanan düşmanlıklar ve yerli halkın geçmişte uğradığı katliam, zulüm, baskı ve haksızlıklara tepki vermesinden korkulduğu için sömürge yönetiminin baskı, sindirme, yok etme, korku uyandırma pratiklerini yoğunlaştırması, Batı'nın zihnindeki sınırların ne kadar aşılmaz olduğunu gösterir. Bu sınır Aimé Césaire'in çok çarpıcı bir biçimde vurguladığı üzere sömürgeci ve sömürge arasındaki ilişkide en somut ifadesini bulmaktadır:

¹ Kaynakçada Fransızca olarak yer alan yapıtlardan yapılan alıntıların Türkçe çevirisi makale yazarı tarafından yapılmıştır.

“Sömürgeci ve sömürge arasındaki ilişkide yalnız zorla çalıştırmaya, baskı ve gözdağına, polise, vergi toplamaya, hırsızlığa, tecavüze, zorunlu ürüne, nefrete, güvensizliğe, kendini beğenmişliğe, kabalığa, beyinsiz seçkinlere ve alçaltılmış kitlelere yer vardır. Hiçbir insani ilişki yoktur, aksine sömürgeciyi bir dersane monitörüne, bir ordu çavuşuna, bir gardiyana, yerliyi ise bir üretim aracına dönüştüren bir hâkimiyet ve itaat ilişkisi vardır.” (Césaire, 2007: 76)

Zihinsel sınırın harcını Avrupalının, beyaz ırkın üstün ırk olduğu düşüncesi, uygarlığın da beyaz ırk dışında başka birileri tarafından yaratılmamış olduğu safsatası oluşturmaktadır. O yüzden beyaz ırk, kendinden olmayanı, zenciye, Hintliyi, Asyalıyı, sömürgeleştirdiği ülkelerin insanlarını ezme, onlara istediği gibi davranma, köle olarak kullanma, hatta onları yok sayma hakkını zihnindeki bu sınıra dayanarak kendinde görebilmektedir. Taylor’yun da vurguladığı gibi *“Beyaz toplum kaç kuşaktır siyahlara, kendilerinin aşağılanmış bir imgesini yansıtıyor.”* (Taylor, 1996: 43) Beyaz adamın zihniyetindeki bu sınırlar genetik olarak kodlanmışçasına kuşaktan kuşağa aktarılabilmektedir. Sömürgecinin, köleleştirdiği yerlileri gereksiz işlere koşması tipik bir sömürgeci davranışıdır. Zihnindeki sınırlarda beyaz adam, sömürge insanının gücünü sadece kas gücüne indirgemmiştir. Arabasına koştuğu attan farksızdır o. Romanda, yerlileri bir ırmağın önüne gereksiz bir set yaptırmak amacıyla çalıştıran karantina sorumlusunun verdiği yanıt bu bakımdan çok anlamlıdır:

“Bunca uğraşları ne işe yarayacak. Çıkardıkları bu minerali ne yapacaklar. Ya bu bendi niçin yaptırıyorsunuz? Vêran’ın sesi yanıtladı: “Onları oyalamak zorundayız. Boş durmamaları gerek. Suzanne korkuyla karışık bir şaşkınlıkla Ada’nın kıyıya yakın düzlüklerine, yakıcı güneş altında küçük karartıların canhıraş çalıştığı göçmenlerin kampına bakıyordu.” (Le Clézio, 1995: 82)

Beyaz insanın zihninde her zaman ötekileştirdiği zencilerin, Arapların, göçmenlerin, sömürgeleştirdiği ülkelerin yerli halkının, kendinden olmayanın geçmemesi gereken bir sınır bulunmaktadır. Bu zihinsel sınır deyim yerindeyse kalıtım yoluyla beyaz insanın beynine kazanmıştır ve kuşaktan kuşağa aktarılır. Bugün kolonyalizm kelimesinin başına getirilen post eki kolonyalizmden çıkıldığını göstermemekte zihinlerdeki sınırlarla ve farklı biçimlerdeki uygulamalarıyla hala varlığını sürdürmektedir Frantz Fanon’un *Siyah Deriler Beyaz Maske* adlı kitabının önsözünde Ziaouddin Sardar bu noktaya şu biçimde vurgu yapar: *“Doğrudan sömürgeci yönetim ortadan kalkmış olabilir; ama, kültürel, ekonomik, politik ve bilgiye dayalı baskı olarak çeşitli kılıklarıyla kolonyalizm hala ayakta.”* (Sardar, 2016: 21) *Yeryüzünün Lanetlileri* adlı kitabında da Fanon şöyle diyor: *“Sömürge halkı hapsedilmiş bir insandır; apartheid sömürge dünyasının bölümlere ayrılmasının yalnızca bir biçimidir. Sömürge halkının öğrendiği ilk şey kendi yerini bilmesi sınırları aşmamasıdır.”* (Fanon, 2014: 57)

Zihindeki sınırları besleyen en önemli etkenlerden biri nefret duygusudur. Le Clézio’nun *Karantina* adlı romanında Julius Vêran adlı karakterin zihnindeki sınırlar nefret duygusuyla beslenmiştir. Adaya indikten sonra kendileri için ayrılmış bölgeye doğru ilerlerken yaptığı şu uyarı bu açıdan oldukça dikkat çekicidir. *“Oradan gitmeyin, demişti Vêran, paranızı, saatinizi ve hatta elbisenizi çalmak için size saldırabilirler”* (Le Clézio, 1995: 77). Julius Vêran nefret söylemini sömürülen ile sömüren arasındaki geçmişten gelen ve aslında sömürgecinin uygulamalarından kaynaklanan düşmanlığı canlandırmak için kullanır. Avrupalı yolcular ile yerli halk arasına sınırlar çekmek için geçmişte adada ölüme terk edilen yerlilerin intikam alabilecekleri kuşkusunu uyandırarak düşmanlığı körüklemeye çalışır. Bu çabası da Avrupalı yolcuların en masumu, en iyi niyetlisi olan Léon’un bile kafasında kuşku uyandırır. *“Ya söylediği doğruysa, ya Şeyh Hüseyin, ezilenlerin intikamını almak amacıyla, adada ölenlerin anısına hepimizi sonuna kadar öldürmek için Karantinayı basarsa.”* (Le Clézio, 1995: 99) Ötekileştirilen sömürge halkının Avrupalı’nın zihnindeki değişmeyen imgesi Fanon’un şu tümceleriyle de çarpıcı bir biçimde dile getirilir:

“Sömürge halkı her zaman tetiktedir Sömürge dünyasının birçok simgesinden dolayı kafası karıştığından sınırı geçip geçmediğinden hiçbir zaman emin olamaz. Sömürgecinin yönettiği dünya karşısında sömürge halkı suçsuzluğu kanıtlanana kadar her zaman suçludur. Ama bu suçluluk sömürge halkının kabul ettiği bir suçluluk değildir; daha çok bir tür lanet olarak Demokles'in kılıcı olarak görülür.” (Fanon, 2014: 58)

Nefret ile beslenmemiş olsa da Jacques ve Suzanne'ın zihinlerinde de sınırlar bulunmaktadır. Onların kafasındaki sınırlar bilinçli bir seçimin oluşturduğu sınırlardan öte, kalıtımla aktarılmış ve sadece beyaz adamın yapılandığı sınırlar olarak karşımıza çıkar. Bu tür insanlar, kendileri bir sınır koyma girişiminde bulunmazlar, ayrımcı, ötekileştirici uygulamaların eyleyi olmazlar ama yapılanlara da sadece duygusal olarak tepki verirler. Duygusal tepkiler verirler ama ötekileştirilenin, insan yerine konulmayanın, sömürülenin, ezilenin duygularını anlamaktan çok uzak oldukları için de duygusal sınırlar çekerler onlarla aralarına. Bu tür insanlar hoşgörülüdür ama belki de hoş görülmesi gerekenin kendileri olduğunun farkında değildirler. Bu tam da bir beyaz adam hoşgörüsüdür. Zira hoş görmek bir ön kabul olarak karşıdakinin kusuruna gönderme yapar. Suzanne sömürge topraklarında Florance Nightingale modelini sürdürmek gibi iyi niyetli ve insani bir idealin peşinde koşsa da yer yer zihnindeki sınırların tutsağı olur, Karantinadaki uygulamalara duygusal tepkiler vermekten öteye gidemez. Kocasını Jacques da doktor olarak mesleği gereği adada salgın hastalığın pençesindekilere yardım etse de önceliği yine Avrupalılar'a tanımak gibi beyaz adam davranışını sergilemekten uzak duramaz ve tek amacı etkili bir sömürgeci olan amcasının adını da kullanarak karantina adasından onları Maurice'e götürecek bir gemi gönderilmesini sağlamak ve orada rahat bir hayat kurmaktır. Kardeşi Léon onun bu davranışına şu tepkiyi vererek abisinden farklı olduğunu gösterir: *“Bize bütün yaptıklarına rağmen, Jacques'in hala onun adından faydalanmak istemesine her zaman şaşırımdı.”* (Le Clézio, 1995: 97)

Sınır İçinde Sınır

Romanda karantina uygulamasına yol açan bulaşıcı hastalığı Avrupalının zihninde sınırlar oluşturmaya yatkın hastalıklı karakterinin bir tür eğrilemesi olarak okumak da mümkün. Ayrıca Roman sınırların iç içeliğini örneklemesi açısından da son derece dikkat çekicidir. Julius V éran'ın başında bulunduğu karantina yönetimi, salgın hastalığa yakalanan Avrupalı yolcuları yakındaki bir başka adada izole etme kararı alır. Bu aslında onları ölüme gönderme girişimidir. Yerli bölgesi ile Avrupalıların karantina bölgesi arasına çekilen sınırdan sonra bu ikinci sınır çekme, izole etme girişimidir. Sınır içinde sınırdır. Ama aynı zamanda ölümlü yaşamın arasındaki sınırın kalktığı yerdir. Bu adaya yolculuk ölüm yolculuğudur. Bu adaya gönderilen her hasta ölüme gönderilen bir kurbandır. Ölüm tanrısına adanmış bir sungu gibidir. Yerlilerin bulunduğu bölgede ölenlerin yakılması geleneği ve hastalığa yakalanmış iki Avrupalının salgını önlemek için yakılmaları bir yandan ölümün yarattığı çaresizlik, korku, bunalım atmosferini iyice yoğunlaştırırken diğer yandan, ölümlü yaşamın arasındaki sınırın kalktığı apokaliptik bir ortam yaratmaktadır. Bu ortamda hayatta kalanlar da akıl sağlıklarını yitirme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu karabasan ortamı bir bakıma sömürgecinin sömürdüğü ülkelerde yarattığı cehennem ortamı ile benzeşmekte, onun, gerçekliği sorgulanamayan kurgusal bir temsili olarak sunulmaktadır. Burada ölümü bekleyenler Frantz Fanon'un vurguladığı üzere *“sömürgeciliğin sık dokunmuş ağı içinde sıkışmış”* (Fanon, 2014: 59) kalmış olan sömürülenleri anımsatır. Romanda çok sıkça geçen tutsak, tutsaklık, hapisane gibi sözcükler bu durumu seçik bir biçimde gözler önüne serer ve tutsaklığın sınırlanmışlıkla doğrudan ilgisine de özel bir vurgu yapar. Ama romanda Le Clézio'nun özellikle altını çizmeye çalıştığı, sınırları çekenlerin kendilerini o sınırlara hapsetmeleridir ve buna bağlı olarak bir düşüncenin, bir ideolojinin, bir inanın bir önyargının içinde tutsak kalma durumudur. *Karantina*'nın temel karakterlerinden olan iki kardeşten büyük olanı tutkusuyla, hırsıyla, zihnindeki sınırlarla, kendisi bizzat sömürme de, sömürüyü, sömürgeciliği kanıksamış Avrupalı tipinin somut bir örneği olmaktadır. Karantina yönetiminin sınırlarına meydan okuyarak her türlü tutsaklığa da tavrı alan ve kendisini her türlü kültürel, etnik, dinsel, ailesel... aidiyet ve bağların

uzağında ve ötesinde, bütünüyle insana ilişkin değerler üzerinden tanımlamaya çalışan küçük kardeş Léon ise romanda abisinin tam karşıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki karakter üzerinden Le Clézio, kendisindeki iki yönlülüğe de gönderme yapmakta ama tercihini Léon'dan yana koyduğunu bir başka kitabında şu tümcelerle belirlemektedir: “*Hırsızlar soyundan geldiysem bu benim suçum mu? Beyaz adam sürekli herkesten çaldı. Yahudilerden, Araplardan, Hindulardan, Çinlilerden, zencilerden.....Toprakları, köleleri çalmaktan bıkınca, beyaz adam kültürünü çalmaya başladı*” (Le Clézio, 1969: 255)

Adanın Öteki Yüzü

İnsana ilişkin değerlerle çevresini anlamlandırmaya çalışınca Ada Léon'a bir başka yüzünü gösterir. Ama adayla ilgili algılamadaki bu değişim aşama aşama gelişir genç kahramanda:

“Léon'un adayla ilgili yaptığı ilk betimlemeler nesnel betimlemelerdir. Biçimi, coğrafi konumu, yapısı, yerleşim alanları. Bununla birlikte, romanda uzamın betimlenmesi aslında karakterin bakışının süzgecinden geçirilerek yapılır; böylece uzam öznel bir biçimde kavranır. Ada bu biçimde ıssız, karanlık, düşman bir uzam halini alır ve dünyanın diğer yerlerinden izole edilmiş bir hapishaneye dönüşür. Yine de Léon'un adaya çevirdiği bakışı giderek olumlu bir karakter kazanır ve genç adam onun gizemli güzelliğinin farkına varır”(Mesegeur Paños; 2009: 282)

Adanın, Léon'un bakış açısından, onun algılama görüngesinden tanık olduğunuz bu yönü, tamamen insana ilişkin olumlu bir duygunun, aşkın etkisiyle gelişir. Bu duygunun etkisiyle, Avrupalı diğer yolcular için bir cehennem uzamı olarak algılanan ada, Léon için bir cennet uzamına dönüşür. Adanın coşku uyandıran coğrafyası içini titretir, seyir noktası olarak belirlediği volkanik bir kayanın tepesinden geniş düzlükleri seyrederek ruhunu kanatlandıran bir esikliği yaşar: “*Sürekli aynı baş dönmesini hissediyorum. Dalgaların kayaları dövmesinden, sarı gagalı tropik kuşların yalnızlığından, denize kadar gelen küll kokusundan sarhoş oluyorum.*” (Le Clézio, 1995: 167) Yolculuk arkadaşlarının tersine kendisini artık bir tutsak olarak hissetmez: “*Burada kendi evimdeyim, sürekli düşünü kurduğum, ta başından beri gelmem gereken yerdeyim. Bu nasıl mümkün oluyor bilemiyorum her parçasını, her ayrıntısını, dalgalarını, denizin rengini değiştiren akıntılarını ve bu denizin kayalarını tanıyorum. Artık kendimi tutsak hissetmiyorum.*” (Le Clézio, 1995: 166) Zira Léon, çevresine Avrupalı diğer yol arkadaşlarının, ağabeyinin ve yengesinin baktığı gibi, kuruntularıyla, zihninde yarattığı sınırlarla, at gözlüğüyle bakmaz. Yerli bir genç kıza duyduğu aşkın etkisinde, Léon farklı bir bilinçlenme yaşar. Aşk insanın iç algısını geliştiren en önemli duygu değişimlerinden biridir. Léon'nun iç algısının yansımaları dış dünyaya bakışını değiştirir: “*Saniyorum ki içinde bir elektrik var, yeni bir güç. Günlerdir ilk defa adanın üzerine çöken tehdidi artık hissetmiyorum.*” (Le Clézio, 1995: 138)

Belirtmek gerekir ki Léon'un uyanış yolculuğunun tek etkeni aşk değildir. Sevdiği genç kız sayesinde yerlilerin yaşam biçimlerini gözlemlemesi, evreni, yaşamı ve ölümü anlamlandırma biçimlerini tanıması, dinsel ritüellerinin içeriğini kavrama olanağını yakalaması onun bilinç yolculuğunda, sakıncalı uygarlıkla bağlarının koparmasında, etkili olurlar: “*Dünyada, hiç kimseye olmadığı kadar ona ihtiyacım var. O benim ruh ikizim; buranın ve aynı zamanda hiçbir yerin insanı. O, hiç kimseye ait olmayan bu adaya ait.*” (Le Clézio, 1995: 145) Karantina kalktıktan sonra Léon ile abisi arasındaki kırılma iyice belirginleşir. Bu durumu şu tümcelerle dile getirir Léon: “*Bundan böyle birbirimizden çok uzağız, sanki birlikte büyümemişiz gibi.*” (Le Clézio, 1995: 281) Jacques'ın karısı ile birlikte yöneldiği taraf Thiery Baylé'nin de vurguladığı gibi yanlış bir ifadeyle adlandırılan uygarlık olurken, Léon uygarlıkla ve yük olarak gördüğü bütün aidiyetleriyle bağlarını koparır ve onları Maurice adasına, hayalini kurdukları baba toprağına götürecek gemiye binmeyerek ben buraya aitim dediği adada kalır sevdiği genç kızla birlikte. Bu noktada Léon'un bütün aidiyetlerden sıyrılarak kendine Taylor'un (1996: 44) vurguladığı bireyselleştirilmiş, kendine ve kendi özel varoluş biçimine bağlı bir kimlik kurmaya yöneldiğini görüyoruz

Sonuç

Gerek uzamsal boyutta sınır ve sınırlara açtığı alan ve buna bağlı metninde örgütlediği sorgulama ile, gerek sınırların diğer yönsemelerine ilişkin yansıttığı duyarlılıkla, bir yandan pratik anlamda bütün sınır/sınırlama eylem ve uygulamalarının zihindeki sınırlarla ilişkisine yaptığı vurgu ile diğer yandan da politik ve toplumsal çerçevede sınır/sınırlar koyma girişimlerinin duygusal ve düşünsel sınırlarla bağlantısını örnekleme açısından Le Clézio'nun *Karantina* adlı romanı bütün titreşimleri ile sınırları içinde kodlayan bir metin gibi okunabilir. Sınırları yapıtına bu denli dizgesel bir örgü biçiminde dokuyan Le Clézio'nun bu atılımdaki başarısı hiç kuşkusuz gerçek, meteforik, imgesel, alegorik, düşünsel titreşimleriyle sınırları toplumsal, politik ve tarihsel düzlemde sömürge, sömürgecilik bağlamına oturtmasındaki becerisi ile yakından ilgilidir. Bu beceride onun dünyayı algılamak, yaşamı sorgulamak, toplumsal sorunlara eğilirken, Avrupa'yı merkez alan yanlı bakış açısının uzağında, insana ilişkin değerlerden yola çıkması ve bu çerçevede kendisinin de sanatçı olarak bir değer ortaya koymasının büyük payı vardır. Avrupa uygarlığını, kirli ve kanlı bir uygarlık olarak gördüğü için, romanın odağına uygarlık, batı uygarlığı eleştirisini de kilitleyen yazar, bütün aidiyetleri reddeden ve özgür istemi doğrultusunda kendini yeniden tanımlayan Léon karakteri üzerinden bütün sınırları sorgulayarak, kuşatılmışlık içinde sınırsızlık arayışıyla gerçek özgürlüğü yakalayabilmenin dünya ile ilgili yüklerden, tutkularından, hırslardan kurtulmakla olanaklı olduğunu gösterir.

Kaynakça

- Césaire, A. (2007). *Barbar Batı*, Çev. Güneş Ayas, Salyangoz Yayınları
- Fanon, F. (2014). *Yeryüzünün Lanetlileri*, Çev. Şen Süer, Versus
- Köker, L. (1996). Türkçe Baskıya Önsöz: "Charles Taylor: Kimlik/Farklılık Sorununa Sahici Demokratik Çözüm Arayışı", *Çokkültürcülük*, Yapı Kredi
- Le Clézio, J.M.G. (1969). *Le Livres des fuites*, Gallimard.
- Le Clézio, J.M.G. (1995). *La Quarantaine*, Gallimard
- Matsui, H. (2004). Paradoxe colonial dans le roman de voyage de Le Clézio, *ICU Comparative Culture No.36*, 103-120.
- Paños, E.M. (2009). La Quarantaine, récit poétique, *Anales de Filología Francesa*, n.º 17, 277-291.
- Said, E. (2013). *Şarkiyatçılık*, Çev. Berna Ülner, İstanbul, Metis Yayınları
- Sardar, Z. (2016). Önsöz, *Siyah Deri Beyaz Maskeler*, Çev. Cahit Koytak, Encore.
- Sartre, J.-P. (2007). 1961 Tarihli Baskıya Önsöz, *Yeryüzünün Lanetlileri Frantz Fanon*, Çev. Şen Süer, Versus ss. 15-39
- Taylor, C. (1996). *Çokkültürcülük*, Çev. Yurdanur Salman, Yapı Kredi